

OBSAH

06 ÚVOD

08 12 KRÁTKÝCH LEKCÍ O PLASTECH A PLANETĚ

10 HISTORIE PRŮLOM O TŘECH PÍSMENECH

První plasty napodobovaly slonovinu a hedvábí a cílily na velmi omezený trh. Po druhé světové válce začal stoupat význam PVC a věci nabraly rychlejší spád. Levné plasty brzy ovládly svět.

12 KULTURA VYHAZOVÁNÍ PROČ SE SVĚT BRODÍ V ODPADČÍCH

Do 50. let 20. století se lidé k plastům chovali s podobnou úctou jako ke sklu či hedvábí. Pak firmy vyrábějící spotřební zboží objevily výhody polymerů. Tak vznikl životní styl, který produkuje stále rostoucí objem odpadu.

14 VYUŽITÍ POŽEHNÁNÍ I PROKLETÍ

Plasty se staly nepostradatelnými. Vyrábějí se z nich tašky, chytré telefony i palubní desky aut. Téměř polovina všech plastových výrobků ale skončí do měsíce na skládce. A pouze zlomek plastového odpadu se recykluje.

16 ZDRAVÍ CHEMIE JÍDLA

Dopady nekontrolované výroby plastů na životní prostředí už není možné nevidět. Jejich vliv na lidské zdraví je méně známý – ať už jde o kteroukoli fázi, od dobývání surovin po zpracování odpadu.

18 GENDER PŘESPŘÍLIŠ VYSTAVENÉ ŽENY

Plasty mají výraznější negativní dopady na ženy než na muže. Částečně je to z biologických důvodů: jejich těla jinak reagují na toxiny a ženské hygienické produkty jsou často závadné. Alternativy však existují.

20 JÍDLO ŠŤAVNATÁ SOUSTA

Potravinářský průmysl je velkým spotřebitelem plastů. Obalové fólie a ochranné pěny mají chránit potraviny před poškozením, udržet je déle čerstvé a dodat jim na přitažlivosti. Za krásu se ale platí: plasty končí i na polích a dostávají se do našeho potravinového oběhu.

22 ODĚVY ZAČÍNÁ TOHO BÝT MOC

Látky z umělých vláken mají na první pohled řadu výhod. Jsou levné, rychle schnou a přizpůsobují se tvaru těla. Staly se z nich však produkty na jedno použití, které výrazně přispívají ke změně klimatu. A navíc mohou být škodlivé i pro lidské zdraví.

24 TURISMUS ODVRÁTÍME TORNÁDO ODPADU?

Prosluněné pláže, pohupující se palmy... a na kraji vody pás odpadků, který sahá člověku po kolena. Turisté sem cestují, aby se kochali neposkvrněnou krásou, tu ale ničí jejich vlastní neohleduplnost – a fakt, že místní infrastruktury odpad nezvládají.

26 KLIMATICKÁ ZMĚNA KE KLIMATU (NE)PŘÁTELSKÉ PLASTY

Plasty jsou někdy vnímány jako méně škodlivé pro životní prostředí než jiné materiály, mimo jiné díky nízké hmotnosti. Rozmach plastů ale pumpuje do atmosféry obrovské množství skleníkových plynů.

28 VODA PLAVEME V TOM?

Znečištění moří a oceánů pochází především z řek, které do nich přivádějí odpad, podobně jako smog způsobují ohně a tovární komíny. Plast ale na otevřeném oceánu nezůstává dlouho: přemísťuje se do mělčích vod, klesá na mořské dno nebo je vyplaven na břeh.

- 30 KORPORACE
OBVIŇOVÁNÍ SPOTŘEBITELŮ**
Petrochemické firmy a výrobci plastů, mistři lobbování, přesměrovávají pozornost na zpracování odpadu a recyklaci, aby se vyhnuli svému dílu odpovědnosti za skutečný problém: rostoucí objem vyráběných plastů.
- 32 BOHATSTVÍ
DÍTĚ GLOBALIZOVANÉHO OBCHODU**
Globální ekonomický růst po druhé světové válce by bez plastů nebyl možný. Plasty jsou zároveň výsledkem globalizace i motorem, který ji pohání. A nakupování po internetu vrší hory odpadků do ještě větší výšky.
- 34 „BIOPLASTY“
NAHRADIT ROPU KUKUŘICÍ NENÍ ŘEŠENÍ**
Plasty vyrobené z obnovitelných surovin by měly být šetrnější k životnímu prostředí. Rychleji se rozkládají – tedy alespoň podle firem, které je vyrábějí. Při bližším pohledu se však ukazují nové problémy, které přinášejí.
- 36 ZPRACOVÁNÍ ODPADU
RECYKLACE NÁS Z PLASTOVÉ KRIZE NEVYTÁHNE**
Velmi rozšířený dojem, že pokud odpad roztrídíme podle typu, nemusíme měnit své spotřebitelské návyky, je mylný. Realita je jiná: velká část plastového odpadu se nerecykluje, ale pálí nebo se dostává do životního prostředí.
- 38 VÝVOZ ODPADU
SKLÁDKA UZAVŘENA**
Co s nechtěnými plastovými lahvemi a sáčky? Jednoduše je pošlete jinam! Donedávna mířila velká část těžko recyklovatelného odpadu z rozvinutého světa do Číny. To už ale není možné.
- 40 ČESKÁ REPUBLIKA
JAK JSME NA TOM S PLASTY V ČR**
Češi patří mezi přeborníky v třídění plastových obalů, přesto jich na skládkách a ve spalovnách rok od roku přibývá. Kapitola popisuje situaci s plasty v Česku.
- 42 REGULACE
ŘEŠENÍ ZE ŠPATNÉHO KONCE**
Různých dohod a iniciativ k řešení plastové krize není nedostatek. Téměř všechny se ale zabývají jen likvidací odpadu; nejsou dobře koordinované a zbavují odpovědnosti samotné výrobce plastů.
- 44 OBČANSKÁ SPOLEČNOST
JAK HNUTÍ PRO ŽIVOT BEZ PLASTŮ
OBNAŽUJE OBRY**
Globální občanské hnutí Break Free From Plastic (Osvoďme se od plastů) usiluje o to, aby znečišťování plasty skončilo jednou provždy. Hnutí vyvíjí tlak na korporace prostřednictvím veřejných odhalení a volání po transparentnosti.
- 46 ZERO WASTE
ZASTAVIT PROBLÉM PŘÍMO U ZDROJE**
Recyklace sama o sobě nemůže plastovou krizi vyřešit. Potřebujeme nové nápady, které budou řešit kořeny problému. Jedno rostoucí hnutí ukazuje, jak to může fungovat. A několik průkopnických měst už prosekává cestu vpřed.
- 48 AUTOŘI A ZDROJE DAT A INFOGRAFIK**